

PHILIPPE LÉGER

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2004. november 11.¹

1. Valamely személy részvétele a közbeszerzés előkészítő munkálataiban kizárja-e e személynek vagy kapcsolt vállalkozásának az e közbeszerzésben való részvételét? Az a szabály, amelynek célja, hogy megakadályozza, hogy valaki hasznot húzzon az abból származó előnyből, hogy részt vett a közbeszerzési eljárás előkészítésében, és amely az említett közbeszerzési eljárás odaítélése során e személy számára a szabad versenyen ellentétes helyzetet teremt, arányos-e azzal a céllal, amelyet meg kíván valósítani? A Conseil d'État (Belgium) lényegében ezeket a kérdéseket intézte a Bírósághoz a jelen egyesített ügyekben.

közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló 92/50/EK, illetőleg 93/36/EGK, illetőleg 93/37/EGK irányelv módosításáról szóló 97/52/EK irányelv², valamint a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban működő vállalkozások beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló 93/38/EGK irányelv módosításáról szóló 98/4/EK irányelv³ alkotja.

3. E két irányelv⁴ figyelembe veszi az Európai Közösség által a Világkereskedelmi Szervezet (a továbbiakban: WTO) keretében a közbeszerzésről szóló megállapodás⁵ megkötését követően felmerült szükséges módosításokat, amely megállapodás VI. cikkének (4) bekezdésében előírja:

I — Jogi háttér

A — A közösségi szabályozás

2. A közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásaira vonatkozóan fennálló közösségi jogot a szolgáltatásnyújtásra, az árubeszerzésre, illetve az építési beruházásra irányuló

„A szervek a verseny kizárásához vezető módon nem kérhetnek vagy fogadhatnak el

2 — Az 1997. október 13-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 328., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 3. kötet, 3. o.).

3 — Az 1998. február 16-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 101., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 3. kötet, 91. o.).

4 — A továbbiakban: a közbeszerzésekről szóló irányelvek.

5 — A többoldalú tárgyalások uruguayi fordulóján (1986–1994) elért megállapodásoknak a Közösség nevében a hatáskörébe tartozó ügyek tekintetében történő megkötéséről szóló, 1994. december 22-i 94/800/EK tanácsi határozat (HL L 336., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 21. kötet, 80. o.).

1 — Eredeti nyelv: francia.

a műszaki előírások elkészítéséhez felhasználható tanácsokat egy konkrét beszerzésre vonatkozóan olyan cégtől, amelynek a beszerzésben való kereskedelmi érdekeltsége lehet.”

4. Ezen irányelvek versenyhelyzetet teremtettek a Közösségen belül folytatandó közbeszerzési eljárások terén, összehangolva azok odaítélési eljárásait. Az irányelvek fő célkitűzései annak biztosítása, hogy a közbeszerzések lefolytatása mind általánosságban véve, mind az egyes ágazatokat tekintve egyrészt átláthatóan, másrészt a szabad versenyt tiszteletben tartva menjen végbe⁶.

5. Ezért került elfogadásra a közbeszerzésekre vonatkozóan a 89/665/EGK irányelv⁷ (a továbbiakban: a jogorvoslatról szóló irányelv); ez szabályozza az e területen igénybe vehető jogorvoslatokat. Célja, hogy megfelelő és gyors jogorvoslattal lehessen élni az ajánlatkérők azon határozataival szemben, amelyek sérthetik a közbeszerzésre vonatkozó közösségi jogi rendelkezéseket.

B — A nemzeti szabályozás

6. Ezen irányelvek a közbeszerzésekről és bizonyos építési beruházásra, árubeszerzésre vagy szolgáltatásnyújtásra irányuló beszerzésekről szóló, 1993. december 24-i törvénnyel kerültek átültetésre a belga jogrendszerbe⁸.

7. Az 1999. március 25-i királyi rendelet⁹ 32. cikke módosítja az építési beruházásra, árubeszerzésre és szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződésekről, valamint a közművek koncesszióba adásáról szóló, 1996. január 8-i királyi rendelet 78. cikkét. Az 1999. március 25-i királyi rendelet 26. cikke módosítja a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban történő építési beruházásra, árubeszerzésre vagy szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződésekről szóló, 1996. január 10-i királyi rendelet 65. cikkét. A két rendelkezés azonos módon írja elő először is azon személyek ajánlattételének teljes tilalmát, akiket az építési beruházással, árubeszerzéssel vagy szolgáltatásnyújtással kapcsolatos kutatással, kísérlet végzésével, tanulmány elkészítésével vagy fejlesztéssel bíztak meg, továbbá relatív tilalmat ír elő a közbeszerzési eljárás előkészítő munkálataival megbízott bármely személy kapcsolt vállalkozására¹⁰ nézve az adott

8 — *Moniteur belge*, 1994. január 22.

9 — *Moniteur belge*, 1999. április 9., 11690. o.

10 — A királyi rendelet 65. cikkének (2) bekezdése szerint „kapcsolt vállalkozás” alatt minden olyan vállalkozást érteni kell, amelyben az (1) bekezdésben említett személy közvetlenül vagy közvetve többségi irányítást biztosító befolyással rendelkezik, vagy minden olyan vállalkozást, amely e személyre többségi irányítást biztosító befolyást gyakorolhat, vagy amely — az előbbihez hasonlóan — valamely más vállalkozás többségi irányítást biztosító befolyása alatt áll a tulajdonjog, a tőkerészesedés vagy a reá vonatkozó működési szabályok következtében. A többségi irányítást biztosító befolyást vélelmezni kell, amennyiben a vállalkozás valamely egyéb vállalkozásban közvetlenül vagy közvetve rendelkezik a vállalkozás jegyzett tőkéjének többségével, vagy rendelkezik a vállalkozás által kibocsátott részesedésekhez kapcsolódó szavazatok többségével, vagy jogosult kijelölni a vállalkozás ügyvezető, igazgató vagy ellenőrző szerve tagjainak több mint felét.

6 — Lásd a 103/88. sz., *Fratelli Costanzo* ügyben 1989. június 22-én hozott ítélet (EBHT 1989., 1839. o.) 18. pontjának végén.

7 — Az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i tanácsi irányelv (HL L 395., 33. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 246. o.). Egy ennek megfelelő, a speciális ágazatokkal kapcsolatos, azaz a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban működő vállalkozások beszerzési eljárásairól szóló közösségi szabályok alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1992. február 25-i 92/13/EGK tanácsi irányelv (HL L 76., 14. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 315. o.) is elfogadásra került.

közbeszerzésre való ajánlattétel tekintetében. A vállalkozás mindemellett megdöntheti e vélelmet, ha olyan tájékoztatást nyújt, amely lehetővé teszi annak megállapítását, hogy a többségi irányítást biztosító befolyás nincs hatással a szóban forgó szerződésre nézve.

II — Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A — A C-21/03. sz. ügy

8. A Fabricom részvénytársaság (a továbbiakban: Fabricom) az építési, vízügyi és energiaipari ágazatokban tevékenykedő vállalkozás. Rendszeresen tesz ajánlatot közbeszerzési szerződésekre, különösen a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban.

9. A Conseil d'État-hoz 1999. június 25-én benyújtott indítványában a Fabricom az 1999. március 25-i királyi rendelet 26. cikkének megsemmisítését kéri. Előadja, hogy e rendelkezés ellentétes többek között az összes ajánlattevőt megillető egyenlő bánásmód elvével, a jogorvoslatról szóló irányelvben biztosított hatékony bírósági jogorvoslati eljárás elvével, az arányosság elvével, a kereskedelem és az ipar szabadságával, valamint az emberi jogok és az alapvető szabad-

ságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt egyezmény kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikkében biztosított tulajdonhoz való joggal. A belga állam vitatja ezen állításokat.

10. Minthogy úgy ítélte meg, hogy az előtte folyó eljárás alapját képező jogvita eldöntéséhez a közbeszerzési irányelvek bizonyos rendelkezéseinek értelmezése szükséges, a Conseil d'État úgy határozott, hogy az EK 234. cikk értelmében az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi három kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„1) Ellentétes-e az arányosság elvével, a kereskedelem és az ipar szabadságával, valamint a többek között az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 1952. március 20-i kiegészítő jegyzőkönyvében biztosított tulajdonhoz való joggal együttesen értelmezett, a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban működő vállalkozások beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/38/EGK tanácsi irányelvvel (HL L 199., 84. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 194. o.), és különösen 4. cikkének (2) bekezdésével, valamint a fent említett 93/38/EGK irányelvet módosító 1998. február 16-i 98/4/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel, hogy az építési beruházásra, árubeszerzésre vagy szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési eljárásban nem nyújthat be részvételi jelentkezést, illetve nem tehet ajánlatot olyan személy, akit az építési beruházással, árubeszerzéssel vagy szolgáltatásnyújtással kapcsolatos kutatás-

sal, kísérlet végzésével, tanulmány elkészítésével vagy fejlesztéssel bíztak meg, anélkül hogy lehetővé tennék számára annak bizonyítását, hogy az általa megszerzett tapasztalatnak az adott eset körülményei között nincs versenytorzító hatása?

vállalkozás úgy nyilatkozik, hogy e minőségéből kifolyólag nem élvez a verseny szokásos feltételeit torzító előnyt?"

B — A C-34/03. sz. ügy

- 2) Más választ eredményezne-e az előző kérdés akkor, ha az előbb hivatkozott irányelveket ugyanazon elvekkel, szabadsággal és joggal együttesen úgy értelmeznék, hogy azok csak a magán- vagy a szolgáltatást ellenérték fejében nyújtó vállalkozásokra vonatkoznak?

11. A Fabricom társaság a Conseil d'État-hoz 1999. június 8-án benyújtott indítványában az 1999. március 25-i királyi rendelet 32. cikkének megsemmisítését kéri. A Fabricom és a Belga Állam lényegében ugyanazokra a jogi érvekre hivatkozik, mint a C-21/03. sz. ügyben.

12. A Conseil d'État ebben az ügyben is úgy határozott, hogy az EK 234. cikk értelmében az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- 3) Értelmezhető-e úgy a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban működő vállalkozások beszerzési eljárásairól szóló közösségi szabályok alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1992. február 25-i 92/13/EGK tanácsi irányelv, és különösen annak 1. és 2. cikke, hogy az ajánlatkérő egészen az ajánlatok vizsgálatának befejezéséig visszautasíthatja az építési beruházással, árubeszerzéssel vagy szolgáltatásnyújtással kapcsolatos kutatással, kísérlet végzésével, tanulmány elkészítésével vagy fejlesztéssel megbízott személyhez kapcsolt vállalkozásának a közbeszerzési eljárásban való részvételét vagy ajánlattételét, noha az ajánlatkérő erre vonatkozó kérdésére e

- „1) Ellentétes-e az arányosság elvével, a kereskedelem és az ipar szabadságával, valamint a többiek között az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 1952. március 20-i kiegészítő jegyzőkönyvében biztosított tulajdonhoz való joggal együttesen értelmezett, a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1992. június 18-i 92/50/EGK tanácsi irányelvvel (HL L 209., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 322. o.), és különösen 3. cikkének (2) bekezdésével, az árubeszerzésre irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési

eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/36/EGK tanácsi irányelvvel (HL L 199., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 110. o.), és különösen 5. cikkének (7) bekezdésével, az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/37/EGK tanácsi irányelvvel (HL L 199., 54. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 163. o.), és különösen 6. cikkének (6) bekezdésével, valamint a 92/50/EGK, 93/36/EGK és 93/37/EGK irányelv módosításáról szóló, 1997. október 13-i 97/52/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel, és különösen 2. cikke (1) bekezdésének b) pontjával és 3. cikke (1) bekezdésének b) pontjával, hogy építési beruházásra, árubeszerzésre vagy szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési eljárásban nem nyújthat be részvételi jelentkezést, illetve nem tehet ajánlatot olyan személy, akit az építési beruházással, árubeszerzéssel vagy szolgáltatásnyújtással kapcsolatos kutatással, kísérlet végzésével, tanulmány elkészítésével vagy fejlesztéssel bíztak meg, anélkül hogy lehetővé tennék számára annak bizonyítását, hogy az általa megszerzett tapasztalatnak az adott eset körülményei között nincs versenytorzító hatása?

3) Értelmezhető-e úgy az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i 89/665/EGK tanácsi irányelv, és különösen 2. cikke (1) bekezdésének a) pontja, továbbá 5. cikke, hogy az ajánlatkérő egészen az ajánlatok vizsgálatának befejezéséig visszautasíthatja az építési beruházással, árubeszerzéssel vagy szolgáltatásnyújtással kapcsolatos kutatással, kísérlet végzésével, tanulmány elkészítésével vagy fejlesztéssel megbízott személy kapcsolt vállalkozásának a közbeszerzési eljárásban való részvételét vagy ajánlattételét, noha az ajánlatkérő erre vonatkozó kérdésére e vállalkozás úgy nyilatkozik, hogy e minőségéből kifolyólag nem élvez a verseny szokásos feltételeit torzító előnyt?”

13. A Bíróság elnöke 2003. március 4-i végzésében a két ügy tárgya között fennálló objektív összefüggésre tekintettel az ügyek egyesítéséről határozott.

2) Más választ eredményezne-e az előző kérdés akkor, ha az előbb hivatkozott irányelveket ugyanazon elvekkel, szabadsággal és joggal együttesen úgy értelmeznék, hogy azok csak a magán- vagy a szolgáltatást ellenérték fejében nyújtó vállalkozásokra vonatkoznak?

III — Elemzés

14. Minthogy a Conseil d'État által a Bírósághoz előzetes döntéshozatalra előterjesztett két ügyben feltett három-három kérdés

hasonló, a C-34/03. sz. ügygel kapcsolatosan előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések egymás utáni vizsgálatát javaslom. Végül jelezni fogom, ha bebizonyosodik, hogy a C-21/03. sz. ügyben érintett speciális ágazatokat tekintve az ezen ügyben előterjesztett kérdésekre eltérő választ kell adni.

15. A kérdést előterjesztő bíróság által feltett első és második kérdés olyannyira összefügg, hogy érdemes azokat együtt vizsgálni. Először tehát az első és a második kérdésre együttesen válaszolok, majd pedig a harmadik kérdésre térek rá.

16. Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy az EK 234. cikk alapján kezdeményezett eljárás keretében a Bíróságnak nincs hatásköre sem a belső jog szabályainak a közösségi joggal való összeegyeztethetőségéről határozni, sem pedig a nemzeti törvényi és rendeleti rendelkezéseket értelmezni; mindazonáltal hatáskörrel rendelkezik arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt feltárjon minden olyan, a közösségi jogból eredő értelmezési elemet, amely ez utóbbi részére lehetővé teszi, hogy az előtte folyó eljárásban határozni tudjon az összeegyeztethetőség kérdéséről az ítélet meghozatala során ¹¹.

A — Az első és a második kérdésről: a közbeszerzési eljárás előkészítésében részt vett személy ajánlattételének kizárása

17. Első kérdésével a Conseil d'État arra keres választ, hogy vajon a közbeszerzésekről szóló irányelvekkel ellentétes-e az a rendelkezés, amely szerint nem nyújthat be részvételi jelentkezést, illetve nem tehet ajánlatot olyan személy, aki részt vett a közbeszerzési eljárás előkészítésében, anélkül hogy lehetővé tennék számára annak bizonyítását, hogy az általa megszerzett tapasztalatnak az adott közbeszerzés körülményei között nincs versenytorzító hatása. Második kérdésével a Conseil d'État azt kívánja megtudni a Bíróságtól, hogy vajon az első kérdésre adandó válasz eltérő lenne-e abban az esetben, hogy ha az irányelvek csak a magán- vagy a szolgáltatást ellenérték fejében nyújtó vállalkozásokra vonatkoznának.

1. A felek érvei

18. Az alapeljárás felperese, a Fabricom fenntartja, hogy az 1999. március 25-i királyi rendelet 26. és 32. cikke (a továbbiakban: a belga jogi szabályozás) ellentétes a közösségi joggal ¹², és különösen a közbeszerzési eljárásokról szóló irányelvekben hivatkozott egyenlő bánásmód elvével, valamint a Teleaustria és Telefonadress ügyből ¹³ eredő ítélkezési gyakorlattal, amely ugyancsak alátá-

¹¹ — Lásd a C-292/92. sz., Hünermund és társai ügyben 1993. december 15-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-6787. o.) 8. pontját, a C-28/99. sz., Verdonck és társai ügyben 2001. május 3-án hozott ítélet (EBHT 2001., I-3399. o.) 28. pontját, valamint a C-399/98. sz., Ordine degli Architetti és társai ügyben 2001. július 12-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-5409. o.) 48. pontját.

¹² — Meg kell említeni, hogy a Fabricom a Bizottsághoz az említett belga jogszabályok tárgyában panaszt nyújtott be, amelyre a Bizottság úgy válaszolt, hogy nem állapította meg a közösségi jog megsértését.

¹³ — A C-324/98. sz. ügyben 2000. december 7-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-10745. o.).

masztja ezt az elvet. A Fabricom kiemeli, hogy az egyenlő bánásmód elve az összes ajánlattevőre alkalmazandó, így azokra is, akik a közbeszerzés előkészítési szakaszában is részt vettek. Ez utóbbiakat nem kellene kizárni a közbeszerzésben való részvételből, kivéve ha világosan és konkrétan kitűnik, hogy önmagában e részvételnek köszönhetően versenytorzító előnyhöz jutottak.

19. Tehát a Fabricom álláspontja szerint a vitatott jogszabályokban előírt megdönthetetlen vélelem aránytalan hatással jár az általuk kitűzött célhoz mérten, amely cél az ajánlattevők közötti tisztességes piaci verseny biztosítása. Az alapeljárás felperese a Bíróság ítélkezési gyakorlatára hivatkozik¹⁴, amely szerint a közösségi joggal ellentétes, hogy egy adott ajánlatot valamely elbírálási ismerv automatikus alkalmazása miatt hivatalból utasítsanak el¹⁵.

20. A Fabricom álláspontját az osztrák és a finn kormány is támogatja, amelyek észrevételeikben kiemelik, hogy a vállalkozásnak

valamely meghatározott közbeszerzési eljárás előkészítő munkálataiban való részvétele miatt történő kizárását meg kell előznie az előkészítő munkálatok jellegének — különösen a közbeszerzési dokumentációhoz való hozzáférés mértékétől függő — teljes körű és részletes vizsgálatának. A vállalkozást kizárólag akkor lehet kizárni, ha előkészítő tevékenységének köszönhetően olyan, a közbeszerzésre vonatkozó különleges információhoz jutott, amely számára versenyelőnyt biztosított.

21. Ezzel szemben a Bizottság azon az állásponton van, hogy a belga jogi szabályozás célja a hátrányos megkülönböztetés, valamint az előkészítő munkálatokban részt vevő személy versenyelőnyének elkerülése az adott közbeszerzési eljárásban való részvétele során. A Bizottság hangsúlyozza, hogy ha az előkészítő munkálatokat végző egyben ajánlattevő is lehetne, felmerül az a veszély, hogy a közbeszerzési eljárás előkészítő munkálatait a neki kedvező irányba tereli.

2. Elemzés

22. A Bíróság több ítélete is lefektette azon elveket, amelyek a közösségi jogban a közbeszerzési eljárások ajánlattevőinek kiválasztását szabályozzák¹⁶. Amint arra már emlékeztettem, a közbeszerzésekről szóló irányelvek mindegyike a tényleges verseny kiala-

14 — Lásd, e tekintetben a C-285/99. és C-286/99. sz., Lombardini és Mantovani egyesített ügyekben 2001. november 27-én hozott ítéletet (EBHT 2001., I-9233. o.).

15 — Ez esetben ez az ismerv az ajánlattevőnek az előkészítő munkálatokban való részvétele.

16 — Lásd a 31/87. sz. Beentjes-ügyben 1988. szeptember 20-án hozott ítéletet (EBHT 1988., 4635. o.) és a fent hivatkozott Lombardini és Mantovani egyesített ügyekben hozott ítéletet.

kulásának elősegítését célozza a hatálya alá tartozó területen¹⁷. E célt csak akkor lehet hatékonyan végrehajtani és megvalósítani, ha a közbeszerzésben részt vevő gazdasági szereplők az egyenlőség talaján, a hátrányos megkülönböztetés legkisebb gyanúja nélkül tehetnek ajánlatot.

23. Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok helyesen állapította meg a Lombardini és Mantovani egyesített ügyekben¹⁸, hogy „tehát minden téren objektív rendszerre van szükség, mind a fő- mind a mellékkérdéseket tekintve. Elsősorban a közbeszerzési eljárásokon való részvétel, valamint a közbeszerzési szerződés odaítélése objektív szempontjainak rögzítésével. Másodsorban átlátható eljárások előírásával, amelyek tekintetében a nyilvánosság kötelező”.

24. Nem vitatott, hogy a közbeszerzésről szóló irányelvek nem tartalmaznak kifejezett rendelkezést, amely szabályozza az alkalmatlanságot a közbeszerzési eljárásokban való részvételre. Az irányelvek különösen olyan rendelkezést nem tartalmaznak, amely szerint valamely személy nem vehet részt a közbeszerzési eljárásban, amennyiben az adott közbeszerzési eljárás megtervezésében előzetesen részt vett.

25. Az sem vitatott, hogy a verseny szabadságának, az egyenlő bánásmódnak és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának általános elvei a közbeszerzési szerződések odaítélése területén is alkalmazandók. Tehát a közbeszerzési eljárás elbírálásának semelyik szakaszában sem lehet megkülönböztetést alkalmazni az ajánlattevők között.

26. Meg kell tehát vizsgálni, hogy a közbeszerzésekről szóló irányelvek és a közösségi jog általános alapelvei lehetővé teszik-e az olyan személy közbeszerzési eljárásban való ajánlattételének kizárását, aki részt vett az említett közbeszerzés előkészítésében. Ezért a kérdést előterjesztő bíróságnak adandó válasz érdekében a Bíróság által kidolgozott értelmezési módszereknek¹⁹ megfelelően meg kell vizsgálnunk a közbeszerzésről szóló irányelvek szövegét, szerkezetét, valamint célkitűzéseit.

27. A 97/52 irányelvvel módosított 92/50²⁰, 93/36²¹ és 93/37²² irányelvek, valamint a 98/4 irányelvvel módosított 93/38²³ irányelv mind első rendelkezéseik között írják elő azt a szabályt, amely szerint az ajánlatkérők

19 — Lásd a C-208/98. sz., Berliner Kindl Brauerei ügyben 2000. március 23-án (EBHT 2000., I-1741. o.), a C-372/98. sz. Cooke-ügyben 2000. október 12-én (EBHT 2000., I-8683. o.) és a C-341/01. sz., a Plato Plastik Robert Frank ügyben 2004. április 29-én (EBHT 2004., I-4883. o.) hozott ítéleteket.

20 — Lásd a 3. cikk (2) bekezdését.

21 — Lásd az 5. cikk (7) bekezdését.

22 — Lásd a 6. cikk (6) bekezdését.

23 — Lásd a 4. cikk (2) bekezdését.

17 — A fent hivatkozott Fratelli Costanzo ügyben hozott ítélet.

18 — Lásd a fenti 25. pontban hivatkozott ügyre vonatkozó indítványát.

biztosítják, hogy ne történjék hátrányos megkülönböztetés a különböző szolgáltatók között²⁴.

28. Ezen túlmenően a 97/52 irányelv (10) preambulumbekzdése és a 98/4 irányelv (13) preambulumbekzdése úgy rendelkezik, hogy az ajánlatkérők kérhetnek és elfogadhatnak olyan tanácsot, amely felhasználható egy adott közbeszerzés feltételeinek megállapításánál, feltéve hogy az ilyen tanácsadás nem jár a verseny kizárását eredményező hatással²⁵. Érdemes megjegyezni, hogy e helyen a WTO közbeszerzési eljárásokra vonatkozó egyezményének előírásairól van szó.

29. A közösségi jog mostani állása szerint tehát a közbeszerzési eljárás előkészítéséhez szükséges technikai jellegű tanácsok tekintetében a közbeszerzésekről szóló irányelvek egyik rendelkezésével sem ellentétes az, hogy az ajánlatkérők olyan személytől kérjenek vagy fogadjanak el egy adott közbeszerzés feltételeinek megállapításához felhasználható tanácsot, aki ajánlattevőként is részt vehet ezen eljárásban. Az ilyen eljárás csak abban az esetben ellentétes a közösségi joggal, ha az ilyen tanácsadás a tényleges versenyt veszélyeztető hatással jár²⁶.

30. Ezen irányelvek közbeszerzési eljárásokra vonatkozó elvekről szóló rendelkezéseinek e rövid összefoglalója a következő észrevételek megtételére készítetnek. Először is a szövegértelmezésből az következik, hogy az irányelvek lehetővé teszik az ajánlattevők számára, hogy különböző tanácsokat kérjenek a közbeszerzési eljárások előkészítése során azzal a megkötéssel, hogy ez nem veszélyezteti a versenyt. Mindemellett az irányelvek nem tartják összeférhetetlen helyzetnek, hogy valaki részt vesz a közbeszerzés előkészítő szakaszában, majd ugyanezen közbeszerzési eljárásban ajánlatot tesz.

31. E helyütt a közbeszerzésekről szóló irányelvek hivatkozott cikkeit az irányelvek egyéb rendelkezéseinek, valamint a közösségi jogi elvek és alapvető jogok fényében is értelmezni kell. Különösen az irányelvek azon egyéb előírásai alapján kell e rendelkezéseket elemezni, amelyek a részvétel és az odaítélés objektív ismérveit szabályozzák.

32. Ha az irányelvek nem is rendelkeznek az előkészítő munkálatokban már részt vett lehetséges ajánlattevőnek az összeférhetetlenség miatti kizárásáról, felsorolják az azon ajánlattevők kiválasztásának szempontjait, akik részt vehetnek az odaítélési eljárásban. A közbeszerzésekről szóló irányelvek nemzeti jogba való átültetése során a tagállamok az odaítélési szempontok felsorolása vonatkozásában más, egyes ajánlatokat kizáró okokról is rendelkezhetnek, feltéve hogy ez az irányelv által kitűzött cél elérését szolgálja.

24 — Az ajánlatkérő biztosítja, hogy a különböző szállítók, vállalkozók vagy szolgáltatók között ne történjék hátrányos megkülönböztetés.

25 — „Mivel az ajánlatkérők kérhetnek és elfogadhatnak olyan tanácsot, amely felhasználható egy adott közbeszerzés feltételeinek megállapításánál, feltéve hogy az ilyen tanácsadás nem jár a verseny kizárását eredményező hatással”.

26 — Az osztrák és a finn kormány észrevételeiben is fenntartott álláspont.

33. A közbeszerzésekről szóló irányelvekben jelenleg található azon hivatkozásoknak, amelyek szerint az ajánlatkérők kérhetnek és elfogadhatnak olyan tanácsot, amely felhasználható egy adott közbeszerzés feltételeinek megállapításánál, nem célja azon személyek előzetes meghatározása, akik részt vehetnek ezen közbeszerzéseken. A Bizottsággal egyezően úgy gondolom, hogy e rendelkezéseknek nem az a célja, hogy kiterjessze az olyan tanács kérésének lehetőségét, amely felhasználható egy adott közbeszerzés feltételeinek megállapításánál, hanem az, hogy ez az eljárás ne eredményezze a tisztességes verseny sérelmét. E hivatkozások tehát bizalmatlanságot juttatnak kifejezésre azon személlyel szemben, aki tevékenyen vesz részt mind a közbeszerzési eljárás előkészítésében, mind az odaítélési szakaszban.

34. Mint ismeretes, az irányelvek a közbeszerzési szerződések odaítélésének folyamatát egységesítik annak érdekében, hogy biztosítsák e területen a hatékony versenyt. Amint az az irányelvek szöveg- és rendszertani értelmezése alapján megállapításra került, e rendelkezések nem szabályozzák a közbeszerzési szerződések odaítélésének minden részletét, hanem bizonyos mozgásteret hagynak a tagállamok részére végrehajtásuk tekintetében. A Bíróság már emlékeztetett arra²⁷, hogy a közbeszerzésekről szóló irányelvek nem teremtenek egységes és kimerítő közösségi szabályozást, és az általuk meghatározott közös szabályok keretén belül a tagállamok szabadon fenntarthatják a közbeszerzésekre vonatkozó anyagi és eljárásjogi szabályokat, vagy új szabályokat állapíthatnak meg, feltéve hogy a közösségi

jog összes idevonatkozó rendelkezését betartják²⁸.

35. A jelen esetben a tagállamok e lehetőségét egyrészt a közbeszerzésekről szóló irányelvek célkitűzései, másrészt a közösségi jog általános elvei határolják be. A Bíróság ítélezési gyakorlatából következik, hogy az EK-Szerződés alapvető szabályai és a közösségi jog általános elvei meghatározhatják a tagállamokat azon helyzetekben terhelő kötelezettségek körét is, amelyek az irányelvek hatálya alá tartoznak, azonban semmilyen kötelezettség sem kerül kifejezetten előírásra. Amint a Bíróság hozzátette, az egyenlő bánásmód elve, amely a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozó irányelvek alapját képezi, magában foglalja az átláthatóság kötelezettségét, a fenti alapelv betartásának ellenőrizhetősége érdekében²⁹.

36. Mivel az irányelvek a közbeszerzésekre való ajánlattétellel kapcsolatos összeférhetetlenséget illetően nem tartalmaznak sajátos rendelkezéseket, a tagállamok jogosultak olyan szabályokat hozni, amelyek biztosítják az irányelvek célkitűzéseit. Ilyen szabály lehet például a közbeszerzési eljárás előkészítésében és az arra való ajánlattételben való részvétel összeférhetetlensége. Tulajdonkép-

28 — Amint azt a Bíróság a fenti 20. pontban hivatkozott Beentjes-ügyben hozott ítéletben megerősítette.

29 — Lásd a C-275/98. sz., Unitron Scandinavia és S-S ügyben 1999. november 18-án hozott ítélet (EBHT 1999, I-8291. o.) 31. pontját, a fent hivatkozott Telaustria és Telefonadress ügyben hozott ítélet 61. pontját, valamint a C-59/00.sz. Vestergaard-ügyben 2001. december 3-án hozott végzést (EBHT 2001., I-9505. o.).

27 — A 27/86–29/86. sz., CEI és társai egyesített ügyekben 1987. július 9-én hozott ítélet (EBHT 1987., 3347. o.) 15. pont.

pen az ilyen jellegű kizárás a hatékony verseny mint fő célkitűzés védelmére irányul. De vajon az ilyen szabály tiszteletben tartja-e a hátrányos megkülönböztetés tilalmának az irányelv által ugyancsak rögzített elvét is? Kétségtelen, hogy az így létrehozott szabály egyes ajánlattevők kizárásához is vezet.

37. A Bíróság a Bizottság kontra Dánia ügyben hozott ítéletében³⁰ úgy ítélte meg, hogy magát a közbeszerzésekről szóló irányelvek lényegét képezi az egyenlő bánásmód elve tiszteletben tartásának kötelezettsége. Ebből következően a közbeszerzési eljárásra irányadó egyenlőség elve megköveteli, hogy a közbeszerzési szerződést elnyerni kívánó személyek előzetesen tudják, hogy mit kell tenniük, vagy mitől kell tartózkodniuk ennek érdekében. Pontosabban, amennyiben a közbeszerzési szerződés előkészítési munkálataiban való részvétel azzal jár, hogy azt a személyt, aki a közbeszerzési szerződésre vonatkozóan ajánlatot kíván tenni, ki kell zárni az ajánlattételből, e következményeket az összes lehetséges ajánlattevőnek ismernie kell, és szabad választási joggal kell rendelkeznie annak eldöntése tekintetében, hogy a közbeszerzési eljárás előkészítő szakaszában vesz részt, vagy ugyanazon eljárás keretében ajánlatot tesz³¹.

38. Tehát egyszerre kell figyelembe venni a hatékony verseny biztosítására irányuló törekvést, valamint az ajánlattevők közötti

egyenlőség elvének betartását. Mindemellett az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a közösségi szabályozás fő célkitűzése nem szenvedhet csorbát. Jelen esetben meg kell vizsgálni, hogy a kérdéses jogi szabályozás vajon biztosítja-e az említett irányelvek fő célkitűzésének érvényesülését, és ha igen, vajon e szabályozás ellentétes-e az egyenlő bánásmódnak az ezen irányelvek végrehajtására irányadó elvével. A kérdés tehát az, hogy vajon a nemzeti jogi szabályozás annyit ír-e elő, amennyi szükséges az irányelvek célkitűzésének jogszerű és arányos végrehajtásához.

39. A Bizottsággal együtt³² azon a véleményen vagyok, hogy az érdekösszeütközések megelőzése céljából a vitatott összeférhetetlenség hatékonyan járul hozzá a lehetséges ajánlattevők közötti tisztességes piaci verseny fenntartásához, és megakadályozza, hogy az ajánlatkérők ez utóbbiak között hátrányos megkülönböztetést alkalmazzanak. E rendelkezést a közbeszerzésekről szóló irányelvekben meghatározott célkitűzés elérése megfelelő módjának tartom.

40. Végül érdemes megvizsgálni, hogy vajon az említett összeférhetetlenség arányban áll-e a hivatkozott irányelvek célkitűzésével. Úgy gondolom, hogy igen.

41. Először is fontos újra megemlíteni, hogy minden személy jogosult szabadon eldön-

30 — A C-243/89. sz. ügyben 1993. június 22-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-3353. o.) 33. pontja.

31 — A közbeszerzésekről szóló irányelvekben is megfogalmazott átláthatóság elvének betartásából következik az ajánlatkérőknek az ajánlattevőkkel szemben fennálló nyilvánossági kötelezettsége annak érdekében, hogy az utóbbiak megismerhessék a közbeszerzésen való részvétel feltételeit.

32 — Lásd észrevételeinek 27. pontját.

teni, hogy a közbeszerzési eljárás előkészítő szakaszában, vagy annak ajánlattételi szakaszában kíván-e közreműködni. Fennálló érdekei alapján képes lesz választani, hogy a közbeszerzés egyik vagy másik szakaszában kíván-e részt venni. Mi több, hangsúlyozni kell, hogy ez az összeférhetetlenség csak az adott közbeszerzési szerződésre korlátozódik.

42. Az összeférhetetlenség szabályozásának célja annak elkerülése, hogy versenytorzító helyzet bontakozzon ki abból eredően, hogy valamely ajánlattevő a közbeszerzés előkészítő munkálatai során szerzett információkkal rendelkezik. Tulajdonképpen szinte lehetetlen olyan eljárást elképzelni, amely biztosítaná, hogy az előkészítő szakasz során szerzett információkat és tapasztalatot ugyanaz a személy ne használja fel, amikor ajánlatot tesz. A megszerzett ismeretek nagyrészt szubjektívek, és néha még az érintett személy részére is nehezen azonosíthatók³³.

43. Tehát a jogbiztonság és főleg az átláthatóság érdekében — amely a közbeszerzésekről szóló irányelvek alapvető elve — minden, a verseny torzítására alkalmas kiváltságos helyzet kialakulásának lehetősége megelőzendő.

44. Ebben a tekintetben az olyan intézkedés, amely — a belga jogszabályokban rögzített-hoz hasonlóan — összeférhetetlenséget ír elő, megfelel a közösségi jog általános elveinek, és közérdekű célt szolgál³⁴.

45. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni a Bíróságtól, hogy más válasz adandó-e az első kérdésre akkor, ha a közbeszerzésekről szóló irányelveket úgy értelmeznék, hogy azok kizárólag az adott közbeszerzés tárgyára vonatkozó kutatással, kísérlet végzésével, tanulmány elkészítésével vagy fejlesztéssel megbízott magánszemélyek, illetve a szolgáltatást ellenérték fejében nyújtó vállalkozások ajánlattételét tiltják.

46. Az erről a kérdésről a Bíróság előtt nyilatkozó valamennyi résztvevővel együtt úgy vélem, hogy semmi nem támasztja alá, hogy a magánszemélyeket vagy a szolgáltatást ellenérték fejében nyújtó vállalkozásokat hátrányosan megkülönböztető bánásmódban kellene részesíteni az ugyanazon közbeszerzésekben versenyben álló közzállalkozásokkal szemben. A Bíróság ítélkezési gyakorlata már megállapította, hogy a közbeszerzési szerződésekre vonatkozó európai jog ugyanúgy alkalmazandó abban az esetben, ha a közbeszerzési szerződést magánvállalkozásnak ítélik oda, mint abban az esetben, ha olyan vállalkozásnak ítélik oda, amelyben

33 — Valójában ez a személy gyakran nem szándékosan húz hasznát az előkészítő munkálatokban való részvétele során szerzett ismeretekből és információkból. E személy jó, illetve rossz szándéka nem befolyásolja a javára más ajánlattevővel szemben keletkezett előnyt.

34 — Lásd a C-280/93. sz., Németszág kontra Tanács ügyben 1994. október 5-én hozott ítéletet (EBHT 1994., I-4973. o.)

állami szervek rendelkeznek részesedéssel³⁵.
Úgy vélem, ez ugyanúgy helytálló az összehasonlíthatatlanság feltételeire is.

47. A szolgáltatásnyújtásra, árubeszerzésre és építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló irányelv tartalmával — együttesen értelmezve az arányosság elvével, a kereskedelem és az ipar szabadságával, valamint a tulajdonhoz való joggal — nem ellentétes az olyan nemzeti jogszabály, amely előírja, hogy a közbeszerzési eljárásban eleve nem nyújthat be részvételi jelentkezést, illetve nem tehet ajánlatot olyan személy, akit ugyanazon közbeszerzési eljárás kapcsán az építési beruházással, árubeszerzéssel vagy szolgáltatásnyújtással kapcsolatos kutatással, kísérlet végzésével, tanulmány elkészítésével vagy fejlesztéssel bíztak meg. Érdektelen, hogy az előkészítő munkálatokban részt vett személy magán- vagy közvállalkozás formájában működik-e.

az, hogy az ajánlatkérő egészen az ajánlatok vizsgálatának befejezéséig visszautasíthatja a bizonyos előkészítő munkákat végző személy kapcsolt vállalkozásának a közbeszerzési eljárásban való részvételét vagy ajánlattételét, noha az ajánlatkérő erre vonatkozó kérdésére a vállalkozás úgy nyilatkozik, hogy e minőségéből kifolyólag nem élvezi a verseny szokásos feltételeit torzító előnyt.

49. A felek egyetértének abban, hogy a jogorvoslatról szóló irányelvvel ellentétes az, hogy az ajánlatkérő egészen az ajánlatok vizsgálatának befejezéséig visszautasíthatja az olyan vállalkozás közbeszerzési eljárásban való részvételét, amely az ajánlatkérő kérdésére úgy nyilatkozik, hogy e minőségéből kifolyólag nem élvezi a verseny szokásos feltételeit torzító előnyt. Én is osztom ezt a véleményem.

B — A harmadik kérdésről: az előkészítő munkálatokban részt vett személy kapcsolt vállalkozása mint ajánlattevő kizárásának időpontja

48. Utolsó kérdésével a Conseil d'État a Bíróságtól arra vár választ, hogy vajon a jogorvoslatról szóló irányelvvel³⁶ ellentétes-e

50. A kérdéses nemzeti jogi szabályozás — amint azt már láttuk — előírja, hogy minden, az adott közbeszerzés keretében előkészítő munkákkal megbízott személy kapcsolt vállalkozása megdöntheti azt a vélelmet, amely szerint versenytorzító előnnyel rendelkezik, oly módon, hogy olyan tájékoztatást nyújt, amely lehetővé teszi annak megállapítását, hogy a többségi irányítást biztosító befolyás nincs hatással a közbeszerzési eljárásra. Mindemellett az ajánlatkérőre nem vonatkozik időbeli korlátozás, és bármely időpontban, tehát akár az ajánlatok vizsgálatának befejezéséig is kizárhatja a közbeszerzésből a

35 — Lásd a C-107/98. sz. Teckal-ügyben 1999. november 18-án hozott ítéletet (EBHT 1999., I-8121. o.).

36 — Emlékeztetek arra, hogy itt a jelen indítvány jogi háttéréről szóló részében említett 89/665 irányelvről van szó.

vállalkozást a vélelem szerint általa élvezett jogosulatlan előnyre hivatkozva azon az alapon, hogy a vállalkozás által nyújtott igazolások nem kielégítőek³⁷.

gyakorolni jogorvoslati jogát, amikor a jogsértéseket már nem lehet orvosolni, mivel a közbeszerzési szerződés már odaítélésre került, a belga jogi szabályozás akadályozza a jogorvoslatról szóló irányelv hatékony érvényesülését.

51. Ez a helyzet megakadályozza a kapcsolt vállalkozást abban, hogy — amennyiben szükséges — bíróság mondja ki, hogy az adott ügyben nem áll fenn a kizárással kapcsolatos vélelem, ami pedig a versenynek a közbeszerzési szerződés odaítélését megelőző csökkentésével egyenlő. A jogorvoslatról szóló irányelvből és a Bíróság ítélkezési gyakorlatából ugyanis kitűnik, hogy a tagállamok kötelesek biztosítani az ajánlatkérő által meghozott bármely határozat, illetve az egész közbeszerzési eljárás végrehajtásának felfüggesztését vagy felfüggesztését lehetővé tévő jogorvoslatokat³⁸. Ebből következik, hogy a kizárásáról szóló határozatról a közbeszerzési szerződés odaítélését megelőzően kell értesíteni a kapcsolt vállalkozást, olyan időpontban, amely megfelelő ahhoz, hogy az említett vállalkozás — ha szükségesnek ítéli — jogorvoslattal élhessen, és elérhesse a kizárásról szóló határozat megsemmisítését, amennyiben az ehhez szükséges feltételek fennállnak.

53. Ezért úgy vélem, hogy az árubeszerzés és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló 89/665 irányelvvel ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés, amely lehetővé teszi, hogy az ajánlatkérő egészen az ajánlatok vizsgálatának befejezéséig visszautasítsa az építési beruházással, árubeszerzéssel vagy szolgáltatásnyújtással kapcsolatos kutatással, kísérlet végzésével, tanulmány elkészítésével vagy fejlesztéssel megbízott személy kapcsolt vállalkozásának a közbeszerzési eljárásban való részvételét vagy ajánlattételét, noha e vállalkozás úgy nyilatkozik, hogy e minőségéből kifolyólag nem élve a verseny szokásos feltételeit torzító előnyt.

52. Annak megengedésével, hogy az ajánlatkérő határozatával egészen az ajánlatok vizsgálatának befejezéséig kizárhatja a közbeszerzésből a kapcsolt vállalkozást oly módon, hogy az utóbbi csak olyan időpontban képes

54. A C-34/03. sz. ügy keretében kifejtett jogi érvek álláspontom szerint a C-21/03. sz. ügy bizonyos speciális ágazatokra, vagyis a a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokra vonatkozó közbeszerzési szerződésekről szóló irányelvre vonatkozó azonos kérdéseire is áttűtethetők.

37 — A legrosszabb esetben a vállalkozás a kizárásáról a kiválasztott ajánlattevőnek a közbeszerzési szerződés odaítéléséről szóló értesítésével egy időben értesülhet.

38 — Lásd a C-81/98. sz., Alcatel Austria és társai ügyben 1999. október 28-án hozott ítéletet (EBHT 1999., I-7671. o.).

IV — Véggövetkeztetések

55. A Bíróságnak azt javasolom, hogy a kérdést előterjesztő bíróság első és második kérdésére a következő választ adja:

„1) Az arányosság elvével, a kereskedelem és az ipar szabadságával, valamint a tulajdonhoz való joggal együttesen értelmezett, a szolgáltatásnyújtásra, árubeszerzésre és építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló 92/50/EGK, illetőleg 93/36/EGK, illetőleg 93/37/EGK irányelv módosításáról szóló, 1997. október 13-i 97/52/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel, valamint a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban működő vállalkozások beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló 93/38/EGK irányelv módosításáról szóló, 1998. február 16-i 98/4/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel nem ellentétes az olyan nemzeti rendelkezés, amelynek értelmében az építési beruházásra, árubeszerzésre vagy szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési eljárásban nem nyújthat be részvételi jelentkezést, illetve nem tehet ajánlatot olyan személy, akit az építési beruházással, árubeszerzéssel vagy szolgáltatásnyújtással kapcsolatos kutatással, kísérlet végzésével, tanulmány elkészítésével vagy fejlesztéssel bíztak meg. Érdektelen, hogy az előkészítő munkálatokban részt vett személy magánvagy közvállalkozás formájában működik-e.

2) Ellentétes az árubeszerzésre és az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélésével kapcsolatos jogorvoslati eljárás alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1989. december 21-i 89/665/EGK tanácsi irányelvvel, valamint a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban működő vállalkozások beszerzési eljárásairól szóló közösségi szabályok alkalmazására vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1992. február 25-i 92/13/EGK tanácsi irányelvvel az olyan nemzeti rendelkezés, amelynek értelmében az ajánlatkérő egészen az ajánlatok vizsgálatának befejezéséig visszautasíthatja a bizonyos előkészítő munkákat végző személy kapcsolt vállalkozásának a közbeszerzési eljárásban való részvételét vagy ajánlattételét, noha e vállalkozás úgy nyilatkozik, hogy e minőségéből kifolyólag nem élvez a verseny szokásos feltételeit torzító előnyt.”